

העזרה מהסוגיא

זבחים ז. – יד:

פרשת וילך ה'תשפ"ה

דף ז

א. דין אדם ששחט קרבן ראובן לשם קרבן שמעון:

- לרבה - לא נחשב שינוי קודש.
- לרב חסדא:

- באופן ששחט קרבן תודה של ראובן לשם קרבן תודה של שמעון - נחשב שינוי קודש.
- באופן ששחט את שאר הקרבנות של ראובן לשם קרבן של שמעון - לרש"י נחשב שינוי קודש לתוס' לא נחשב שינוי קודש^א.

ב. שינוי בעלים:

- בחטאת (כגון חטאת ראובן שנשחטה לשם שמעון):
  - באופן ששמעון נחשב 'מחויב חטאת' - פסולה.
  - באופן ששמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' - כשירה^ב.
  - באיזה אופנים שמעון נחשב 'מחויב חטאת':
    - באופן ששמעון יודע שעבר על עבירה שחייבים עליה חטאת - נחשב 'מחויב חטאת'.
    - באופן ששמעון אינו יודע שעבר על עבירה שחייבים עליה חטאת:
  - לגירסת הגמ' לפי רש"י, וכן גירסת הגמ' לתוס' בתחילת דבריהם:
    - הקדמה - הגמ' מביאה שחטאת מכפרת על אדם שחייב עשה מקופיא, וכן הגמ' מביאה שמסתבר שכל אדם עבר על עשה וחייב עולה, ולגירסת הגמ' לפי רש"י, וכן גירסת הגמ' לתוס' בתחילת דבריהם הגמ' מחדשת

☞ הערות ☞

א רש"י מבאר שהנידון של אדם ששחט קרבן ראובן לשם קרבן שמעון, לא מדובר באופן ששחט את הקרבן של ראובן בשביל שיתכפר בו שמעון, משום שאופן זה נחשב שינוי בעלים, אלא מדובר באופן שהיה לראובן קרבן תודה וכן היה לשמעון קרבן תודה, ושחט את התודה של ראובן לשם התודה של שמעון, ורב חסדא סובר שאופן זה נחשב שינוי קודש משום שהקרבן של ראובן והקרבן של שמעון נחשבים שני קרבנות, ורבה סובר שאופן זה לא נחשב שינוי קודש.

רש"י מבאר שהמקור של רב חסדא שהשוחט קרבן תודה של ראובן לשם קרבן תודה של שמעון נחשב שינוי קודש דכתיב 'ובשר זבח תודת שלמיז', ורש"י מוסיף שדברי רב חסדא לא נאמרו רק בקרבן תודה אלא בכל הקרבנות, אמנם תוס' סוברים שדברי רב חסדא נאמרו רק בקרבן תודה שבו כתוב הפסוק ולא בשאר הקרבנות שבהם לא כתוב הפסוק.

ב הגמ' מבארת שהשוחט חטאת של ראובן לשם שמעון באופן ששמעון נחשב 'מחויב חטאת' החטאת פסולה ובאופן ששמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' החטאת כשרה דכתיב 'וכפר עליו' ודורשים עליו ולא על חברו וחבירו דומיא ד'ידיה שמחויב חטאת כמותו.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

שיש אופנים ששמעון אינו חייב להביא חטאת ומ"מ נחשב 'מחויב חטאת' כיון שעבר על עשה והחטאת מכפרת על העשה מקופיא, וכדלהלן.

○ באופן ששמעון לא נדר להביא עולה:

▪ באופן ששמעון אינו יודע בוודאות שעבר על עשה - נחשב 'מחויב חטאת' כיון שאינו עומד להפריש עולה ומסתבר שעבר על עשה.

▪ באופן ששמעון יודע בוודאות שעבר על עשה:

• באופן ששמעון לא הפריש את העולה:

○ לתירוץ הראשון בתוס' - נחשב 'אינו מחויב חטאת' כיון שעומד להפריש עולה והעולה תכפר על כל הפעמים שעבר על עשה.

○ לתירוץ השני בתוס' - נחשב 'מחויב חטאת' כיון שעדיין לא הפריש עולה ומסתבר שעבר על עשה.

• באופן ששמעון הפריש את העולה - נחלקו האמוראים האם נחשב 'מחויב חטאת' דלמא נחשב 'אינו מחויב חטאת'.²

○ באופן ששמעון נדר להביא עולה:

▪ באופן ששמעון לא הפריש את העולה - נחשב 'אינו מחויב חטאת' כיון שודאי ששמעון יביא את העולה והעולה תכפר על כל העשה שעבר.

▪ באופן ששמעון הפריש את העולה - נחלקו האמוראים האם נחשב 'מחויב חטאת' דלמא נחשב 'אינו מחויב חטאת'.³

• לגירסת התוס' בסיום דבריהם - נחשב 'אינו מחויב חטאת'.⁴

דף ה - ט

ג. דיני פסח שלא בזמנו:

• באופן ששחטו לשם שלמים או לשם קרבן אחר - כשר כיון שנעקר שם פסח מהקרבו, וחל שם שלמים על הקרבן.⁵

הערות

ג בדברי הגמ' [ו א-ב] מבואר שנחלקו האמוראים האם עולה מכפרת רק על עשה שהאדם עבר לפני הפרשת עולה או דלמא העולה מכפרת גם על עשה שהאדם עבר לאחר הפרשת העולה, ותוס' מבארים שלפי הצד שעולה מכפרת רק על עשה שהאדם עבר לפני הפרשת עולה שמעון נחשב 'מחויב חטאת' כיון שמסתבר שעבר על עשה לאחר הפרשת העולה ולא עומד להביא עולה על עשה זה, ולפי הצד שעולה מכפרת גם על עשה שהאדם עבר לאחר הפרשת העולה שמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' כיון שהעולה תכפר על הפעמים שעבר על עשה.

ד ראה לעיל [הערה קודמת] שלפי הצד שעולה מכפרת רק על עשה שהאדם עבר לפני הפרשת עולה שמעון נחשב 'מחויב חטאת' כיון שמסתבר שעבר על עשה לאחר הפרשת העולה ולא עומד להביא עולה על עשה זה, ולפי הצד שעולה מכפרת גם על עשה שהאדם עבר לאחר הפרשת העולה שמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' כיון שהעולה תכפר על הפעמים שעבר על עשה.

ה הנה גירסת הגמ' לדעת רש"י וכן גירסת התוס' בתחילת דבריהם 'ואמר רבא חטאת ששחטה על מי שאינו מחויב כלום פסולה שאין לך אדם מישראל שאינו מחויב עשה' ומבואר בגירסא זו שיש אופנים ששמעון אינו חייב להביא חטאת ומ"מ נחשב 'מחויב חטאת' כיון שעבר על עשה והחטאת מכפרת על העשה מקופיא, אמנם תוס' בסיום דבריהם מביאים גירסא נוספת 'ואמר רבא עולה ששחטה על מי שאינו מחויב כלום פסולה שאין לך אדם מישראל שאינו מחויב עשה' ולפי גירסא זו אין הכרח לחידוש זה אלא בכל אופן שמעון אינו חייב חטאת שמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' [ע"פ קרן אורה וזבח תודה].

ו הגמ' מבארת שיש שלשה פסוקים שפסח שלא בזמנו קרב שלמים: א. 'ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים' ודורשים ש'דבר הבא מן הצאן' כלומר פסח שלא בזמנו ששחטו לשם שלמים דינו כקרבן שלמים, וכן דורשים מהלשון 'לזבח שלמים' ולא כתוב 'לשלמים' שאפילו שפסח ששחטו לשם קרבן אחר פוקע ממנו קדושת פסח, והגמ' מוסיפה שבאופן ששחטו את הפסח לשם חטאת ואשם חל על הפסח קדושת שלמים ולא קדושת חטאת ואשם משום ש'דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים שאין נאכלין לכל אדם' או משום ש'דוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים ואין דוחין קדשים קלים אצל קדשי קדשים', וכן באופן ששחטו את הפסח לשם מעשר חל על הפסח קדושת שלמים ולא קדושת מעשר דכתיב 'העשירי יהיה קודש' ודורשים שאין קרבן אחר שנהיה מעשר, וכן באופן ששחטו את הפסח לשם בכור חל על הפסח קדושת שלמים ולא קדושת בכור משום שלומדים גזירה שווה 'עברה עברה' ממעשר, וכן באופן ששחטו את הפסח לשם תמורה חל על הפסח קדושת שלמים ולא קדושת תמורה דכתיב 'והיה הוא ותמורתו יהיה קודש' ודורשים שאין קרבן אחר נהיה תמורה, והגמ' מוסיפה שבאופן ששחטו את הפסח לשם תודה לא צריך להביא עם הקרבן לחמי תודה משום שמתור תודה עצמה לא צריך להביא עמו לחמי תודה וכ"ש שמתור הפסח ששחטו לשם תודה שלא צריך להביא עמו לחמי תודה. ב. דכתיב 'אם כשב' ודורשים שמקריבים את האליה של הפסח, וכן דורשים 'אם כשב' שפסח שעברה שנתו צריך סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. ג. דכתיב 'וזבח פסח לה' אלוקיך צאן ובקר' ופסח עצמו קרב מהצאן ולא קרב מהבקר ולכן דורשים שמתור הפסח יהיה שלמים שהוא קרב צאן ובקר. והגמ' מבארת שדורשים משלשת הפסוקים שלשה דינים: א. קרבן פסח שאינו ראוי לפסח ראשון ואינו ראוי לפסח שני קרב שלמים (כגון שהקרבו יותר מגיל שנה שאינו ראוי לפסח שהוא פחות

• באופן ששחטו לשם פסח:

- באופן ששחט את הקרבן לפני י"ד ניסן - פסול כיון שהקרבת עומד להקרב לשם פסח ונחשב ששחט פסח שלא בזמנו.
- באופן ששחט את הקרבן לאחר י"ד ניסן:
- באופן שהקרבת עומד להקרב בפסח שני (כגון שהבעלים היו טמאים בפסח ראשון) - פסול כיון שהקרבת עומד להקרב לשם פסח ונחשב ששחט פסח שלא בזמנו.
- באופן שהקרבת אינו עומד להקרב בפסח שני:
- לפי הצד שפסח שלא בזמנו 'צריך עקירה' - פסול כיון שלא נעקר שם פסח מהקרבת ונחשב ששחט פסח שלא בזמנו.
- לפי הצד שפסח שלא בזמנו 'לא צריך עקירה' - כשר כיון שנעקר שם פסח מהקרבת ונחשב ששחט שלמים לשם שלמים.

ד. דיני חטאת שלא לשמה:

• שינוי קודש:

- חטאת שנשחטה לשם חטא אחר:
- ללישנא קמא בדעת רבא:
- באופן ששחט חטאת חלב לשם חטאת דם - כשרה.
- באופן ששחט חטאת חלב לשם חטאת עולה ויורד - ספק האם החטאת כשרה או פסולה¹.
- באופן ששחט חטאת לשם חטאת נזיר או חטאת מצורע או חטאת נחשון - פסולה משום שהחטאות הללו אינן באות על חטא ונחשב ששחט חטאת לשם עולה.
- ללישנא בתרא בדעת רבא - פסולה².

• שינוי בעלים:

- הקדמה - ראה לעיל [עמוד 1] שהשוחט חטאת של ראובן לשם שמעון באופן ששמעון נחשב 'מחויב חטאת' פסולה, ובאופן ששמעון נחשב 'אינו מחויב חטאת' כשירה, ויש לדון באופנים שונים האם נחשב ששמעון 'מחויב חטאת' וכדלהלן.
- חטאת ששחטה לשם אדם מת - נחשב ששחט לשם אדם ש'אינו מחויב חטאת' כיון שאין כפרה למתים.
- חטאת ששחטה לשם אדם שמחויב חטאת נזיר או חטאת מצורע או חטאת נחשון - נחשב ששחט לשם אדם ש'אינו מחויב חטאת' כיון שהחטאות הללו אינן באות על חטא.
- חטאת שנשחטה לשם אדם שחייב קרבן עולה ויורד - הגמ' מסתפקת האם נחשב ששחט לשם אדם ש'מחויב חטאת' או דלמא נחשב ששחט לשם אדם ש'אינו מחויב חטאת'.

דף י

ה. דיני מחשבת שלא לשמו מעבודה לעבודה:

- במחשבת שינוי בעלים (כגון השוחט חטאת על מנת לזרוק את הדם לשם שמעון) - הקרבן פסול.
- במחשבת שינוי קודש (כגון השוחט חטאת על מנת לזרוק את הדם שלא לשמו):
- לרבי יוחנן ורבה ורב נחמן - הקרבן פסול.

» הערות »

מגיל שנה). ב. קרבן פסח שאינו ראוי לפסח ראשון וראוי לפסח שני קרב שלמים (כגון שהקרבת פחות מגיל שנה ועבר פסח ראשון ועדיין ראוי להקרב בפסח שני). ג. קרבן פסח שראוי לפסח ראשון ולפסח שני והקריבו לשם שלמים שהקרבת כשר לשלמים (כגון שהקרבת פחות מגיל שנה והקריבו לשם שלמים לפני פסח).

ז רש"י [לפי הגירסא לפנינו] ותוס' מבארים שדורשים מכך שכך כמה פעמים 'בין הערבים' שבאופן ששחט פסח שלא בזמנו פסול, אמנם תוס' מביאים בשם רש"י שהמקור לכך הוא מסברא שלא חזי למילתיה.

ח הגמ' מבארת שהטעם של הצד שבאופן ששחט חטאת חלב לשם חטאת עולה ויורד החטאת פסולה משום שחטאת עולה ויורד שונה משאר החטאות שעשיר מביא בהמה ועני מביא עוף ודל מביא מנחה.

ט הגמ' מבארת שהמקור של הלישנא בתרא בדעת רבא שחטאת שנשחטה לשם חטא אחר פסולה דכתיב 'ושחט אותה לחטאת' ודורשים שצריך לשחוט לשם אותה חטאת ולא לשם חטא אחר.

י הגמ' מבארת שהטעם של הצד שבאופן ששחט לשם אדם שחייב חטאת עולה ויורד נחשב ששחט לשם אדם ש'אינו מחויב חטאת' משום שחטאת עולה ויורד שונה משאר החטאות שעשיר מביא בהמה ועני מביא עוף ודל מביא מנחה.

○ לריש לקיש - הקרבן כשר^א.

1. דיני אדם ששוחט בהמה על מנת לזרוק את דמה לעבודה זרה:
- דין הבהמה - לרבי יוחנן הבהמה אסורה בהנאה, לריש לקיש הבהמה מותרת בהנאה^ב.
  - דין האדם - חייב מיתה^ג.

2. מקום זריקת דם הקרבנות:

- קרבנות בהמה:
  - חטאת בהמה:
    - לרבי - מעל חוט הסיקרא.
    - לרבי אלעזר ברבי שמעון - על קרנות המזבח.
  - שאר הקרבנות - מתחת חוט הסיקרא^ד.
- קרבנות עוף:
  - חטאת העוף - מתחת לחוט הסיקרא.
  - עולת העוף - מעל חוט הסיקרא^ה.

דף יא - יב

3. דיני דם של קרבן חיצון שנכנס להיכל:

- חטאת - פסולה.
- שאר הקרבנות:
  - לחכמים - כשרים.
  - לרבי אליעזר - אשם פסול, ושאר הקרבנות כשרים.
  - לרבי עקיבא - פסולים^ו.

הערות

יא הגמ' מבארת שהמקור של רבי יוחנן ורבה ורב נחמן שמחשבים מעבודה לעבודה משום שלומדים קל וחומר משינוי בעלים שבאופן ששחט לשם אדם אחר הקרבן כשר ובאופן ששחט על מנת לזרוק דמו לשם אדם הקרבן פסול וא"כ שינוי קודש שבאופן ששחט שלא לשמו פסול כ"ש שבאופן ששחט על מנת לזרוק דמו שלא לשמו שהקרבן פסול, אמנם ריש לקיש סובר שהפסוק שמלמד שהזרוק את הקרבן שלא לשמו הקרבן פסול מיותר כיון שהיה אפשר ללמוד זריקה משחיטה וקבלה, ולכן לומדים מהפסוק שאין מחשבים מעבודה לעבודה, ושאר האמוראים סוברים שהפסוק שמלמד שהזרוק את הקרבן שלא לשמו אינו מיותר כיון שלא היה אפשר ללמוד זריקה משחיטה וקבלה כיון שהיה אפשר לפרוץ מה לשחיטה וקבלה שהם טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות, וריש לקיש סובר שכיון שעיקר הפסוק נאמר בשלמים שאינו צריך צפון ואינו בחטאות הפנימיות לא היה אפשר לפרוץ כך.

תוס' מוסיפים שרבי יוחנן ורבה ורב נחמן מודים שבאופן ששחט חטאת על מנת לזרוק את הדם שלא לשמו הקרבן כשר משום שאי אפשר ללמוד בקל וחומר משינוי בעלים.

תוס' מחדשים שהקל וחומר משינוי קודש לשינוי בעלים נאמר לדעת ת"ק אבל לדעת רבי שמעון אפשר לפרוץ את הקל וחומר משינוי בעלים נוהג גם במנחות ושינוי קודש לא נוהג במנחות.

יב הגמ' מבארת שהמקור של ריש יוחנן שהבהמה אסורה בהנאה משום שלומדים 'חוץ מפנים' ורש"י מבאר שכמו שבפיגול אדם ששחט בהמה על מנת לזרוק דמה למחר הבהמה נחשבת פיגול, כך בעבודה זרה אדם ששחט בהמה על מנת לזרוק דמה לעבודה זרה הבהמה אסורה הנאה, אמנם ריש לקיש סובר שלא לומדים 'חוץ מפנים' ולכן הבהמה מותרת בהנאה.

תוס' מוסיפים שלדעת ריש לקיש הבהמה מותרת באכילה ולא אומרים שאסורה באכילה כדין 'מומר' ששחט בהמה.

יג תוס' בפירוש הראשון מבארים שכיון שהאדם עשה מעשה ושחט את הבהמה על מנת לזרוק דמה לעבודה זרה, ברור שיזרוק את הדם לעבודה זרה ואין חשש שימלך ולכן האדם חייב מיתה, ותוס' בפירוש השני מבארים שאפילו באופן שידוע שהאדם לא יזרוק את הדם לעבודה זרה מ"מ האדם חייב מיתה כיון שנחשב שעבד עבודה זרה בשחיטה ששחט על מנת לזרוק את הדם לעבודה זרה.

יד רש"י מבאר שבכל הקרבנות כתוב לשון 'מזבח' ולא כתוב בהם לשון 'קרנת' ולכן דורשים שהמקור שזורקים את הדם שלהם מתחת חוט הסיקרא.

הגמ' מוסיפה שהיה מקום לדרוש מהפסוק 'כחטאת כאשרם' שזורקים את דם האשם מעל חוט הסיקרא כחטאת, אלא שכתוב 'הכהן המחטא אותה' ודורשים שרק חטאת זורקים את דמה מעל חוט הסיקרא אבל אשם זורקים את דמו מתחת לחוט הסיקרא.

טו הגמ' [סד ב] מבארת שהמקור שחטאת העוף מתחת חוט הסיקרא דכתיב 'והנשאר בדם ימצא אל יסוד המזבח' ודורשים שזורקים את הדם מתחת לחוט הסיקרא ששאריות הדם מתמצים ליסוד המזבח, והגמ' [סה א] מבארת שהמקור שעולת העוף מעל חוט הסיקרא דכתיב 'ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח' ודורשים שכמו שמליקה והקטרה בראש המזבח כך זריקת הדם בראש המזבח.

טז המקור שחטאת שנכנס דמה להיכל פסולה דכתיב 'וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף' ודורשים מהלשון 'דמה'

ט. דין קומץ מנחה שלא התקדש בכלי - לת"ק המנחה פסולה, לרבי שמעון ורבי אליעזר המנחה כשירה".

י. דין קרבן פסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשם פסח - לרבי אליעזר פסול לרבי יהושע כשר".

יא. דין קרבן שעשו את עבודות הקרבן שלא לשמה:

• פסח וחטאת - פסולים.

• שאר הקרבנות:

○ לת"ק ויוסי בן חוניו - התבאר בדברי הגמ' [ב א].

○ לרבי אליעזר:

▪ אשם - פסול".

▪ שאר הקרבנות:

• באופן שנשחטו לשם פסח - פסולים".

• באופן שנשחטו לשם חטאת:

○ לרבי יוחנן:

▪ לגירסת רש"י ולגירסא הראשונה שהביאו התוס' - פסולים.

▪ לגירסא השנייה שהביאו התוס' - כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה.

○ לרבה - כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה.

• באופן שנשחטו לשם קרבן אחר - כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה.

○ לשמעון אחי עזריה:

▪ קרבן ששחטו לשם קרבן אחר שהוא פחות קדוש ממנו (כגון קדשי קדשים ששחטם לשם קדשים קלים, או שלמים ששחטם לשם בכור ומעשר) - פסול.

▪ קרבן ששחטו לשם קרבן שיותר קדוש ממנו (כגון קדשים קלים ששחטם לשם קדשי קדשים, או בכור ומעשר ששחטם לשם שלמים):

• לצד הראשון של הגמ' - כשר ולא עלה לבעלים לשם חובה.

• לצד השני של הגמ' - כשר ועלה לבעלים לשם חובה".

○ לבן עזאי:

▪ עולה - פסול".

» הערות «

שבאופן שבשרה נכנס להיכל אינו נפסל, ורבי אליעזר סובר שאשם הוקש לחטאת דכתיב 'כחטאת כאשם', ורבנן סוברים שדורשים מהפסוק 'דמה' דרשה נוספת למעט אשם, ורבי עקיבא סובר שדורשים מהריבוי של הלשון 'וכל' ומהריבוי של הלשון 'וכל' שדין זה נאמר בכל הקרבנות.

יז הגמ' מבארת שהמקור של רבי שמעון ורבי אליעזר שהמנחה כשירה דכתיב 'קדש קדשים היא כחטאת וכאשם' ודורשים שאפשר לעבוד את עבודת המנחה בכלי כמו אשם שזורקים את דמו בכלי וכן אפשר לעבוד את עבודת המנחה ביד כחטאת שזורקים את דמה ביד, אמנם ת"ק סובר שדורשים מפסוק זה שמנחת חוטא שנעשתה שלא לשמה פסולה כחטאת, ומנחת נדבה שנעשתה שלא לשמה כשרה כאשם [וכפי שהובא לעיל הערה יט].

יח רש"י מבאר שפסח שעבר שנתו נחשב שלמים ובאופן ששחטו בזמנו לשם פסח לרבי אליעזר פסול וכדין כל הקרבנות שנשחטו לשם פסח בזמנם שרבי אליעזר סובר שפסולים (וכפי שהובא לעיל עמוד 5), אמנם רבי יהושע חולק וסובר שכל הקרבנות שנשחטו לשם פסח בזמנם כשרים.

יט הגמ' [ב] מבארת שהמקור של שיטת רבי אליעזר שאשם שנשחט שלא לשמו פסול דכתיב 'כחטאת כאשם', ורש"י [שם] מוסיף שרבנן סוברים שלא דורשים היקש זה כיון שדורשים מהפסוק שנאמר במנחה 'קדש קדשים היא כחטאת וכאשם' שמנחת חוטא שנעשתה שלא לשמה פסולה כחטאת, ומנחת נדבה שנעשתה שלא לשמה כשרה כאשם, ומבאר מהיקש זה שאשם שנשחט שלא לשמו כשר ודורשים מההיקש 'כחטאת כאשם' שאשם טעון סמיכה כמו חטאת.

כ דברי הברייתא מבואר שהדין שקרבנות שנשחטו לשם פסול נאמר רק בזמן שחיתת הפסח אבל שלא בזמן שחיתת הפסח הקרבנות כשרים, ורש"י מבאר שהשם 'שחיתת פסח' יכולה לחול רק בזמן שחיתת הפסח ולא בזמן אחר.

כא הגמ' מבארת ששמעון אחי עזריה דורש מהפסוק 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' שבאופן ששחטו קרבן לשם קרבן אחר שהוא יותר קדוש ממנו אינו נפסל ובאופן ששחטו קרבן לשם קרבן אחר שהוא פחות קדוש ממנו נפסל (והגמ' מבארת שאפשר לדרוש מפסוק זה גם שאוכל טבל במיתה).

הגמ' מבארת שהטעם ששלמים יותר קדושים מבכור ומעשר משום ששלמים טעונים מתן ארבע סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.

כב הגמ' בתירוץ הראשון מבארת שהמקור של בן עזאי שעולה ששחטה שלא לשמה פסולה משום שלומדים מהצד השווה מפסח וחטאת, אמנם הגמ' בתירוץ השני סוברת שאי אפשר ללמוד מהצד השווה של פסח וחטאת כיון שאפשר לפרוץ מה לצד השווה שבהם שיש בהם 'צד כרת' שאדם שלא מביא פסח חייב כרת וחייב חטאת הוא על עבירה שיש בה כרת, אלא דין זה הוא 'גמרא' מפי שבעים ושנים זקנים.

▪ שאר הקרבנות - כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה.

יב. דיני קרבן פסח:

- דין קרבן פסח ביום י"ד לפני חצות:
  - באופן ששחטו לשמו - פסול.
  - באופן ששחטו שלא לשמו - לרבי יהושע כשר, ולבן בתירא פסול¹⁷.
- זמן הקדשת קרבן פסח:
  - לבן בתירא:
  - לרבי אבהו:
  - באופן שהקדיש קרבן פסח ביום י"ג (לפי הצד שבעלי חיים נדחים) - הקרבן פסול מדין 'דחוי', כיון שבזמן הקדשת הקרבן היה ראוי להקרב לשלמים ולאחר מכן ביום י"ד לפני חצות הקרבן אינו ראוי להקרב כקרבן פסח וכן אינו ראוי להקרב כקרבן שלמים.
  - באופן שהקדיש קרבן פסח ביום י"ד לפני חצות (לפי הצד שבעלי חיים נדחים ודחוי מעיקרא נחשב דחוי) - הקרבן פסול מדין 'דיחוי' כיון שבזמן הקדשת הקרבן אינו ראוי להקרב כקרבן פסח וכן אינו ראוי להקרב כקרבן שלמים.
  - באופן שהקדיש את הקרבן לאחר חצות - הקרבן כשר.
  - לאביי - אפילו באופן שהקדיש את הקרבן ביום י"ד לפני חצות הקרבן אינו נפסל מדין דחוי כיון שאין דחוי באופן שיהיה ראוי בהמשך היום.
  - לרב פפא - אפילו באופן שהקדיש את הקרבן בליל י"ד הקרבן אינו נפסל מדין דחוי כיון שאין דחוי בלילה באופן שיהיה ראוי ביום¹⁸.
  - לרבי יהושע - הקרבן כשר כיון שביום י"ד לפני חצות הקרבן כשר להקרב כשלמים.

יג. דיני דיחוי (לפי הצד שבעלי חיים נדחים):

- אדם שאכל חלב והפריש קרבן ולאחר מכן המיר דתו וחזר בו - אי אפשר להפריש את הקרבן כיון ש'נדחה'¹⁹.
  - אדם שאכל חלב והפריש קרבן ולאחר מכן השתטה וחזר והבריא - אי אפשר להפריש את הקרבן כיון ש'נדחה'.
  - אדם שאכל חלב ולאחר מכן הורו בית דין שחלב מותר ולאחר מכן חזרו והורו שחלב אסור - הקרבן נחשב דחוי.
- יד. בהמה של שני שותפים שהקדיש אחד מהם את חציה ולאחר מכן קנה את חלק חבירו והקדיש את החצי השני (לרבי יוחנן) - הקרבן פסול מדין דחוי²⁰.

דף יג - יד

טו. דין פסח וחטאת שעשו את עבודות הקרבן שלא לשמה:

- הקדמה - בדברי המשנה [בא] מבואר שפסח וחטאת שעשו אחת מהעבודות במחשבת שלא לשמה הקרבן פסול, ויש לדון באיזה עבודות פוסל מחשבה ובאופני המחשבה שפוסלים וכדלהלן.

הערות

כג. הגמ' מבארת שרבי יהושע סובר שכמו שפסח ששחטו ב"ג שלא לשמו כשר כך פסח ששחטו ב"ד שלא לשמו כשר כיון שבזמן זה אינו ראוי להקריב את הפסח לשמו, אמנם בן בתירא סובר שכיון שלאחר חצות יהיה ראוי לשחוט את הפסח לשמו הדין כמו לאחר חצות שבאופן ששחט את הפסח שלא לשמו הקרבן פסול.

כד. הגמ' מבארת שהמקור של רב פפא שבאופן שהקדיש את הקרבן בליל י"ד הקרבן אינו נפסל מדין דחוי דכתיב 'שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו' וכתוב 'ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה' ודורשים שהקרבן ראוי להקרבה מיום השמיני ואפשר להקדיש את הקרבן לאחר שבעת ימים בליל השמיני ואין פסול של דחוי בלילה למרות שאינו ראוי להקרבה.

כה. רש"י מבאר שהמקור שאי אפשר להקריב קרבן של מומר דכתיב 'מעם הארץ' ודורשים ולא כל העם הארץ וממעטים מדרשה זו מומר.

כו. הגמ' מבארת שרבי יוחנן סובר שבעלי חיים נדחים ודחוי מעיקרא נחשב דחוי, וכן יש דיחוי בדמים, ורש"י מבאר שדיחוי בדמים הכוונה שחל דיחוי בדבר שאינו קדוש קדושת הגוף אלא קדושת דמים, ותוס' מבארים שלמרות שבדרך כלל דחוי מעיקרא קדוש בקדושת דמים יש אופן של דיחוי מעיקרא שקדוש קדושת הגוף כגון דם שנשפך לתוך מים שקמא קמא בטיל ונדחה ולאחר מכן נהיה בו מראה דם שהדם פסול מדין דיחוי מעיקרא למרות שקדוש קדושת הגוף. ותוס' בפירוש הראשון מבארים שכוונת הגמ' שקדושת דמים מחילה קדושה על התמורה ודוחה את התמורה להקרב, ותוס' בפירוש השני מבארים שכוונת הגמ' שהבהמה תרעה עד שתסתאב ותמכר ולא יביאו את הבהמה עצמה לשלמים, ותוס' בפירוש השלישי מבארים שכוונת הגמ' שהבהמה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה לשלמים.

• באיזה עבודות פוסל מחשבה שלא לשמה:

○ בשחיטה - פוסל.

○ בקבלה - פוסל.

○ בהולכה:

▪ באופן שמרחיק את הדם מהמזבח - אינו פוסל.

▪ באופן שמקרב את הדם למזבח:

• לת"ק ורבי אלעזר - פוסל^כ.

• לרבי שמעון:

○ הולכה שאפשר לבטלה (כגון הולכה של פסח או של חטאת חיצונה) - אינו פוסל.

○ הולכה שאי אפשר לבטלה (כגון הולכה של חטאת פנימית) - פוסל^כ.

○ בזריקה - פוסל.

• אופני המחשבה שפוסלים - א. מחשבת שלא לשמה (כגון לשם שלמים). ב. מחשבת לשמה ושלא לשמה (לשם פסח ולשם שלמים).

ג. מחשבת שלא לשמה ולשמה (לשם שלמים ולשם פסח).

טז. דיני פיגול:

• סוג המחשבה שעושה את הקרבן פיגול - באופן שחשב לאכול מהבשר לאחר זמן האכילה, או לזרוק את הדם לאחר זמן זריקת

הדם, או לשפוך שיריים לאחר זמן שפיכת שיריים, או להקטיר את האימורים לאחר זמן הקטרת האימורים.

• העבודות שמועיל בהם מחשבה לעשות את הקרבן לפיגול:

○ בקרבנות החיצונים - א. בשחיטה. ב. בקבלה. ג. בהולכה. ד. בזריקה^{טז}.

הערות

כז הגמ' מוסיפה שדברי ת"ק ורבי אלעזר שבאופן שמקרב את הדם למזבח פוסל, נאמרו בין באופן שקיבל את הדם רחוק מהזבח וקירב את הדם לכוון המזבח, ובין באופן שקיבל את הדם קרוב למזבח והרחיק את הדם מהזבח וחוזר ומקרב למזבח.

כח הגמ' מבארת שרבי שמעון סובר שמחשבה שלא לשמו בהולכה של פסח או של חטאת חיצונה אינה פוסלת כיון שהיה אפשר לבטל את ההולכה ולקבל את הדם סמוך למזבח ולזרוק מיד ללא הולכה, אבל הולכה של חטאת חיצונה פוסלת כיון שלא היה אפשר לבטל את ההולכה כיון שצריך לשחוט את הדם מחוץ להיכל ולהוליך את הדם להיכל בשביל לזרוק את הדם בהיכל, ורש"י מבאר ש'לא אורח ארעא' לשחוט בתוך ההיכל.

הגמ' מוסיפה שנחלקו התנאים מהו המקום שנקרא 'צפון' שבו צריך לשחוט את החטאת לרבי יוסי ברבי יהודה מקיר המזבח הצפוני עד כותל העזרה הצפוני, ולרבי אלעזר ברבי שמעון גם בין האולם למזבח, והגמ' מבארת שלדעת רבי יוסי ברבי יהודה ההולכה ממקום המזבח עד ההיכל נחשבת הולכה שאי אפשר לבטלה ולרבי אלעזר ברבי שמעון ההולכה ממקום המזבח הצפוני נחשבת הולכה שאפשר לבטלה כיון שיכול לשחוט את החטאת סמוך להיכל.

הגמ' דנה בדעת רבי שמעון בהוצאת שני בזיכי לבונה מהשולחן למזבח להקטירם האם פוסל מחשבה בהולכה זו, והגמ' מבארת שההולכה בתוך ההיכל ממקום השולחן עד פתח ההיכל נחשב הולכה שאפשר לבטלה כיון שיכול להעמיד את השולחן סמוך בכניסת פתח ההיכל. וההולכה בתוך האולם לפי הצד שקדושת האולם אינה כקדושת ההיכל נחשבת הולכה שאי אפשר לבטלה כיון שלא יכול להעמיד את השולחן בפתח האולם. וההולכה בתוך פתח האולם, לפי הצד שחלל הפתח אינו קדוש כקדושת האולם הולכה שאי אפשר לבטלה כיון שלא יכול להעמיד את השולחן בפתח האולם. וההולכה מחוץ לאולם עד מקום המזבח לפי הצד שרצפת העזרה מקודשת נחשבת הולכה שאפשר לבטלה כיון שיכול להעמיד את השולחן בפתח האולם. וההולכה מחוץ לאולם עד מקום המזבח לפי הצד שרצפת העזרה מקודשת להקטיר על גבה כמו קדושת המזבח נחשבת הולכה שאפשר לבטלה כיון שיכול להקטיר את הבזיכים בתחילת העזרה ולפי הצד שרצפת העזרה אינה מקודשת להקטיר על גבה כמו קדושת המזבח נחשבת הולכה שאי אפשר לבטלה. וההכנסה מהעזרה לפתח ההיכל לפי הצד שהולכה שלא ביד שמה עבודה נחשבת עבודה ופוסל בה מחשבה ולפי הצד שהולכה שלא ביד לא שמה עבודה לא נחשבת עבודה ולא פוסל בה מחשבה.

כט הגמ' [כט א] מבארת שדורשים את הפסוק 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה' שכוונת הפסוק 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי' שהכהן חשב לאכול את הבשר השלמים ביום השלישי שהוא לאחר זמן האכילה, ודורשים מהפסוק 'המקריב אתו' שהכהן חשב מחשבה זו בשעת זריקת הדם, והברייתא בסוגיין מוסיפה שדורשים מכפילות הלשון 'האכל יאכל' שגם באופן שהכהן חשב להאכיל למזבח לאחר הזמן (כגון זריקת הדם או שפיכת שיריים או הקטרת האימורים), וכן דורשים מלשון הפסוק 'האכל יאכל' שמחשבה פוסלת לא בזריקה אלא גם בעבודות נוספות שמתירות את הבשר באכילה, אלא שמכך שהתורה כתבה זריקה בפירוש לומדים שמחשבה פוסלת בעבודות שהם כעין זריקה שהם עבודות שמעכבות את הכפרה כלומר בשחיטה וקבלה וזריקה ולא בשפיכת שיריים והקטרת אימורים שהם עבודות שאינם מעכבות את הכפרה.

בדברי הגמ' מבואר שכמו שנחלקו ת"ק ורבי שמעון לענין הולכה שאפשר לבטלה האם שייך בה מחשבת שלא לשמו (וכפי שהובא לעיל בסמוך), כך נחלקו התנאים בהולכה שאפשר לבטלה האם פוסל בה מחשבת פיגול, ורש"י מבאר שרבי שמעון סובר שלומדים מהפסוק 'ואם האכל יאכל' רק עבודות שמתירות את הבשר באכילה אבל הולכה שהיא עבודה שאפשר לבטלה לא נחשבת עבודה שמתירה את הבשר באכילה, ורבנן סוברים שגם הולכה נחשבת עבודה שמתירה את הבשר באכילה.

○ בקרבנות הפנימיים:

- לת"ק - א. בשחיטה. ב. בקבלה. ג. בהולכה. ד. בזריקה. ה. בטבילת אצבע לפני הזאת הדם בפנים^ל.
- לרבי שמעון - אין חיוב כרת בקרבנות הפנימיים, אמנם הקרבן נפסל^ל.

﴿ הערות ﴾

ל הגמ' דנה בחטאות הפנימיות באופן שטבל אצבעו על מנת לאכול מבשרו למחר האם הקרבן נעשה פיגול, והגמ' בתחילה מבארת שאי אפשר ללמוד דין זה משלמים כיון שבשלמים אין טבילת אצבע, אלא כיון שיש ריבוי שדין פיגול נאמר בכל הקרבנות לומדים מריבוי זה שבחטאות הפנימיות גם טבילת אצבע היא עבודה שמועיל בה מחשבה לעשות את הקרבן לפיגול כיון שהיא עבודה שמעכבת את הכפרה, אמנם רבי ירמיה מבאר שאפשר ללמוד דין זה במה מצינו משלמים שבכל קרבן בכל בעבודה שמעכבת את הכפרה בו מועיל מחשבה לעשות את הקרבן לפיגול, ורב מרי מבאר שטבילת האצבע בחטאות הפנימיות נחשבת חלק מעבודת ההולכה ולכן מועיל בה מחשבה לעשות את הקרבן לפיגול.

הגמ' מוסיפה שבחטאות החיצונות הכהן צריך לטבול את אצבעו בדם ולהזות על המזבח, ובאופן שקוף נתן מהדם שבכלי על אצבעו הכהן לא יכול להזות את הדם הזה אלא צריך לחזור ולטבול את אצבעו בדם, דכתיב 'ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו' והכוונה 'ולקח' הוא לקבלת הדם, ודורשים גם 'ולקח' ב'אצבעו' שהכהן צריך לטבול את אצבעו בדם, והגמ' מוסיפה שלומדים מכך שהתורה לא כתבה בפירוש שהכהן צריך לטבול את אצבעו בדם שטבילת האצבע אינה עבודה חשובה לענין פיגול ולכן באופן שהכהן טבל את אצבעו על מנת לאכול מבשרו למחר הקרבן אינו נעשה פיגול.

הגמ' מביאה שבמנחה יש ארבעה עבודות שמועיל בהם מחשבה לעשות את הקרבן לפיגול: א. קמיצה. ב. נתינה בכלי. ג. הולכה. ד. הקטרה. ורש"י מבאר שהמקור שיש פיגול במנחה דכתיב 'זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים' הוקש מנחה לקרבן, וכמו שבקרבן יש ארבעה עבודות שמועיל בהם מחשבה לעשות את הקרבן פיגול, כך במנחה יש ארבעה עבודות שמועיל בהם מחשבה לעשות את הקרבן לפיגול, קמיצה כנגד שחיטה, נתינה בכלי כנגד קבלה, הולכה כנגד הולכה, זריקה כנגד הקטרה.

לא הגמ' מבארת שלמרות שרבי שמעון סובר שאין חיוב כרת בקרבנות הפנימיים מ"מ הקרבן נפסל משום שלומדים בקל וחומר משלמים שבאופן שמחשבת לא לשמו לא פוסלת את הקרבן ומחשבת חוץ לזמנו פוסלת את הקרבן וא"כ בחטאות הפנימיות שמחשבת שלא לשמו פוסלת את הקרבן כ"ש שמחשבת חוץ לזמנו פוסלת את הקרבן (ותוס' מוסיפים שאי אפשר ללמוד קל וחומר משלא לשמן בשינוי קודש לחוד כיון שיש פירכא שנוהג בארבעה עבודות, וכן אי אפשר ללמוד בקל וחומר משלא לשמן בשינוי בעלים כיון שיש פירכא שפוסל בשחיטת הפסח אלא לומדים קל וחומר משינוי קודש ושינוי בעלים יחד).

הגמ' מוסיפה שרבי שמעון סובר גם שיש פסול של חוץ למקומו בחטאות הפנימיות, ולפי הלישנא קמא בגמ' לומדים זאת מבנין אב מחוץ לזמנו, ולפי הלישנא בתרא בגמ' אי אפשר ללמוד זאת מבנין אב מחוץ לזמנו כיון שאפשר לפרוך שחוץ לזמנו נוהג בבמה וחוץ למקומו לא נוהג בבמה, אלא לומדים זאת מהיקש דכתיב 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי' ודורשים חוץ לזמנו וכתב 'לא יחשב לו פגול יהיה' ודורשים חוץ למקומו.